

Хлопов А.О.

Харківський національний університет внутрішніх справ

ІНФОРМАЦІЯ ПРИВАТНОГО ХАРАКТЕРУ З ОЗНАКАМИ ТАЄМНИЦІ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ В ХІХ–ХХ СТОЛІТТЯХ

У статті досліджується історичний розвиток уявлень щодо приватного життя людини з позиції інформації приватного характеру з ознаками таємниці як об'єкта кримінально-правової охорони, покликаною забезпечити недоторканність різних аспектів приватної життєдіяльності.

Розглядається історичний шлях формування права на приватне життя. Починаючи від перших згадок його окремих аспектів у поодиноких актах деяких країн Західної Європи до більш детального осмислення сутності приватності у Сполучених Штатах Америки. Саме тут вдалося досягти максимальних результатів та сформувати загальні підходи, актуальні й досі. Розглянуто роль у цьому доктрини, аналізується прецедентна практика судів із позиціями в найбільш гучних справах.

Приділяється увага становленню кримінального законодавства, що відповідає за охорону різних видів інформації приватного характеру з ознаками таємниці на території українських земель у дореволюційний період, що перебували у складі Російської й Австро-Угорської імперій.

Окремо розглядається доба відновлення української державності в 1917–1920 роках. Оцінюються законодавчі ініціативи Центральної Ради, Гетьманату П. Скоропадського і Директорії. Аналізується прогресивність законодавчих підходів, перспектива їх реалізації та причини невдач.

Великий блок відведено законодавству радянської доби. Розглянуто конституції та кримінальні кодекси 20–30-х і наступних років ХХ століття. Доводиться обґрунтованість позиції, що окреслені акти здебільшого нехтували основними правами і свободами громадян, не визнавали існування приватної сфери життєдіяльності людини. Закладений тренд децю переглядається наприкінці 70-их років, однак лише в контексті ратифікації деяких міжнародних актів без концептуальної зміни поглядів, де публічний інтерес продовжує привалювати над приватним.

Оцінюється роль законодавства вже незалежної України в забезпеченні інформації приватного характеру з ознаками таємниці від протиправних посягань. Аналізується перспектива вдосконалення законодавства з огляду на історично пройдений шлях та закордонний досвід.

Ключові слова: інформація, інформація приватного характеру з ознаками таємниці, приватність, таємниці, кримінальний кодекс.

Постановка проблеми. Визнання та закріплення основних прав і свобод людини вже давно стало нормою будь-якого демократичного суспільства. Не є винятком і Україна, яка після відновлення своєї незалежності почала активно розбудовувати демократичні інститути, відводити правам і свободам людини провідну роль. Після здобуття Україною незалежності вдалося значно просунути в цій сфері, однак наявний рівень охорони людини з боку держави ще не дотягує до західних країн. У цьому сенсі вивчення й узагальнення міжнародного досвіду з урахуванням власного пройденого історичного шляху створює підґрунтя для пошуку найбільш ефективних моделей правового регулювання. Необхідно провести ана-

ліз стану забезпеченості права на недоторканність приватного життя в Україні, виявити наявні проблеми та запропонувати кроки до їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремими питаннями історичного розвитку сфери приватного життя в розрізі еволюції уявлень щодо інформації приватного характеру з ознаками таємниці цікавилися такі вітчизняні науковці: О.О. Андрієвська, П.П. Андрушка, Ю.О. Гелич, Н.О. Гуторова, Ю.І. Дем'яненко, Д.Ю. Кондратова, І.Б. Король, Р.В. Пожоджук, Г.Б. Романовський, А.В. Самодін, В.О. Серьогін, О.В. Сосніна, П.Л. Фріс, М.І. Хавронюк, О.М. Храмов та інші. Доречно навести прізвища закордонних дослідників, праці яких набули великого розголосу: Louis

D. Brandeis, H. Kalven Jr., A. Lukács, D.H. Flaherty, Charles Fried, William L. Prosser, Richard A. Posner, R.F. Hixson, J.J. Thomson, Samuel D. Warren, A.F. Westin та інші. Попри це, наявні дослідження розглядають окреслені питання без узагальнення історичного досвіду та висвітлення ретроспективного розвитку окремих понять, що натепер є базовими для законодавств більшості країн світу.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз історичного розвитку уявлень щодо інформації приватного характеру з ознаками таємниці як об'єкта кримінально-правової охорони й аналіз законодавства у сфері недоторканності приватного життя, передумов його формування на теренах українських земель та за кордоном.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розмірковували щодо природи особистої сфери життя людини ще в античні часи. Так, одним із перших, хто звернув увагу на сферу приватного життя, був Аристотель. У своїх філософських працях він звернув увагу на відмінність публічної сфери діяльності від приватної, пов'язаної із сімейним та побутовим життям [1]. Окреслені питання порушувалися й у роботах інших мислителів, зокрема Сократа, Цицерона й інших. Однак перші імплементації на рівні джерел права спостерігаються ближче до середньовіччя та продовжуються в епоху Просвітництва на теренах старої Європи. Так, у 1361 р. англійські судді випустили Мирний акт (Justices of the Peace Act), згідно з яким передбачався арешт осіб за ведення стеження за іншими. У Швеції видано в 1776 р. Закон «Доступ до суспільних архівів», що обмежував право держави використовувати інформацію про приватне життя громадян [2, с. 13, 15]. Саме на цьому етапі закладаються основи, що далі еволюційним шляхом сформулюють низку спочатку соціальних, а потім і правових інститутів, які регулюють питання охорони інформації приватного характеру з ознаками таємниці.

Найбільш сприятливі умови для цього виникають уже в Новому Світі, де 13 колоній утворили Сполучені Штати Америки (далі – США), які в результаті війни отримали незалежність від Британської корони. Відтоді законотворці Сполучених Штатів Америки демократично перехоплюють пальму першості й у 1787 р. у Філадельфії ухвалюється розроблена Томасом Джефферсоном Конституція США, що з поправками чинна дотепер. Згодом, у 1791 р. ратифікується Білль про права, який являє собою десять перших поправок до Конституції щодо гарантій особистих прав громадян. В аспекті цього дослідження цікава

четверта поправка, яка проголошувала: «*Право народу на недоторканість особи, помешкання, особистих паперів <...>*» [3]. Надалі сфера застосування поправки неодноразово розширювалася прецедентною практикою, адаптувалася до вимог часу та демократичного суспільства. Тобто на рівні Основного закону визначалися ціла низка сфер приватної життєдіяльності та їх інформаційне наповнення, що не підлягають втручанням з боку інших осіб, суспільства та держави.

Закладені положення створюють ядро, навколо якого поступово нарощується цілий пласт нового правового регулювання. Робота в цьому напрямі активізується наприкінці XIX ст. та набирає обертів у середні XX ст. Доречно відзначити, що рушійною силою в цих процесах стає доктрина. Так, у 1890 р. два бостонські адвокати Семюель Воррен і Луї Брендайс видали статтю «*Право на недоторканість приватного життя*», де автори визначали приватність як «право бути залишеним у спокої» (“right to be left alone”) [4, с. 205]. Стаття набула неабиякого розголосу в наукових колах того часу, вважається натепер одним із перших досліджень сутності приватного життя. На рівні прецеденту поняття права на приватність (приватність) з'явилося значно пізніше і було виведено під час розгляду справи *Griswold v. Connecticut (1965 p.)*. У рішенні Суд визначив, що це право має розглядатися як право «захищати[ся] від вторгнення уряду» [5]. Того ж року у справі *Katz v. United States (1965 p.)* було розширено трактування четвертої поправки та визначено: «Те, що [людина] прагне зберегти як приватне, навіть у зоні, доступній для громадськості, може бути конституційно захищене» [6].

Окреслене рішення мало визначне значення для прецедентної практики США, до принципів, закладених у ньому, неодноразово зверталися суди під час розгляду таких історичних справ, як: «право на аборт будь-якої жінки» (справа *Roe v. Wade, 1973 p.* [7]) та «право на одностатевий шлюб» (справа *Obergefell v. Hodges, 2015 p.* [8]). Значні просування відбуваються й на рівні доктрини, зокрема У. Проссер у статті “*Privacy*” доводить, що приватність є особистісним і невідчужуваним правом людини [9, с. 408]. У 1967 р. А. Вестін видає працю «*Приватність та свобода*», де розглядає приватність як прагнення людей вільно вибирати, за яких обставин та до яких меж вони будуть виставляти на показ себе перед іншими, свої переконання та свої дії [10, с. 7]. Як бачимо, інститут приватності за океаном послідовно еволюціонував останні два століття. Водночас пре-

цедентна практика судів постійно розвивалася, адаптувалася до реалій суспільних відносин. Локомотивом самих змін виступала доктрина, що на прикладному рівні штовхала юридичну науку та практику вперед.

Із середини ХХ ст. особисті права людини визнаються міжнародною спільнотою, широко закріплюються в основних законах країн світу повоєнного часу. Робота в цьому напрямі значно посилюється з ухваленням перших міжнародних актів. Одним із перших актів стає Загальна декларація прав людини 1948 р., що визначила основні права і свободи людини. Де серед іншого ст. 12 закріпила заборону втручання в особисте і сімейне життя, посягання на недоторканність житла, таємниці кореспонденції або на честь і репутацію, передбачила право на захист від таких втручань та посягань [11]. Надалі подібні акти ухвалюються на регіональному рівні. Тут варто зупинитися на двох документах: перший – це Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., у ст. 8 якої передбачено право на повагу до приватного і сімейного життя, до житла і таємниці кореспонденції [12]; друга – це Американська конвенція про права людини 1969 р., де ст. 11 має тотожні ст. 8 Європейської конвенції положення [13]. Закладені в них принципи далі перетекли до внутрішніх законодавств країн – учасників конвенцій, першочергово це має стосунок до Конституцій із подальшим галузевим наповненням.

Свої особливості мав розвиток аналогічних інститутів на теренах українських земель. На початок ХІХ ст. більша частина України перебувала у складі Російської імперії. Основними джерелами кримінального права того часу були: «Звід законів Російської імперії», Статут про покарання, що накладаються мировими судьями, 1846 р., Уложення про покарання кримінальні і виправні 1845 р., зі змінами (далі – Уложення 1845 р.). Зокрема, в останньому після доповнень ст. 1039 у 1866 р. вводилася відповідальність за поширення недостовірної інформації про особу [14]. І.П. Галигіна вважає це першою нормою, яка стосувалася сфери приватного життя [15, с. 6–7]. Надалі з'являються Поштовий 1857 р. та Телеграфний 1876 р. статuti, що закріпили таємницю листування, з подальшою міграцією закладених положень у Кримінальне уложення 1903 р., яке розширило межі охорони права на недоторканність житла та визначило охорону окремих таємниць у гл. ХХІХ «Про розголошення таємниць» [16, с. 299]. Однак Кримінальне уложення 1903 р.

так і не було введено в дію цілком, а функціонували лише окремі його положення. У майбутньому саме Уложення 1845 р. в редакції 1885 р. значно вплинуло на формування кримінально-правової України в період 1917–1920 рр.

Схожа ситуація була й на заході. Закарпаття входило до Угорського королівства, де з 1879 р. починає діяти Угорське кримінальне уложення про злочини і проступки. Актом регулювалися питання відповідальності за порушення недоторканності житла та таємниці поштових відправлень, учинених службовою особою. На Галичині та Буковині функціонував австрійсько-імперський Кримінальний кодекс 1803 р., який у 1852 р. був викладений у новій редакції та діяв до 1932 р. Після відновлення Польської держави та відходу більшої частини західноукраїнських земель до її складу в 1932 р. на зміну австрійському Кодексу введено в дію польський Кримінальний кодекс, розд. 37 «Злочини стосовно порушення таємниці» якого містив дві норми про порушення приватної таємниці. А саме: ст. 253 передбачала відповідальність за незаконне ознайомлення зі змістом, привласнення або знищення чужого листа, або приєднання до каналу зв'язку, що слугує для передачі телеграфного чи телефонного повідомлення. Як бачимо, польські законодавці дещо розширили коло суб'єктів розголошення таємниць, не обмежуючись суто службовими особами. Водночас передбачалася відповідальність за розголошення приватних таємниць, ввірених у зв'язку з виконанням службових обов'язків (ст. 254) [17]. Загалом, попри свої особливості, законодавства країн до Першої світової війни були схожими, охороняли лише окремі елементи інформації приватного характеру з ознаками таємниці, суб'єктом посягання є службова особа.

Період 1917–1920 рр. потребує особливої уваги, адже в цей час відбулося відновлення української державності, що активізує законотворчу діяльність, хоча фактично основним джерелом права продовжувало бути законодавство Російської імперії. Так, у березні 1917 р. створюється Українська Центральна Рада, що започатковується як представницький орган, а потім виконує функції парламенту. Останній 7 листопада 1917 р. видає III Універсал, що проголошував Українську Народну Республіку (далі – УНР) та, серед іншого, визнавав «недоторканності особи і мешкання» [18]. Уже 29 квітня 1918 р. ухвалюється Конституція УНР, ст. 15 якої забезпечила недоторканність житла, а ст. 16 гарантувала «листову таємницю» [19]. Попри прогресивність закладених Осно-

вним законом положень, реалізація цього акта не відбулася. А вже того ж дня за підтримки німецьких військ до влади приходять Павло Скоропадський, який розпускає Центральну раду та скасовує ухвалені документи. Павло Скоропадський видає «Грамоту до всього українського народу», де проголошує себе «Гетьманом всієї України» та видає сім законів «Про тимчасовий державний устрій України». Особливо цікавим є третій з них – «Права і обов'язки Українських Козаків і Громадян», що визначав: «Оселя кожного неторкана» [20]. Натомість таємниця листування не відображена в тексті, хоча передбачалися окремі елементи особистих прав, як-от: вільне пересування, заборона безпідставного затримання тощо. Це може пояснюватися пануванням в Українській державі військової диктатури, яка несумісна з вольностями, притаманними відносно демократичній УНР. Діяльність державних інституцій була спрямована на наведення порядку й утримання влади в умовах авторитарної країни, що породжувало перекося, спричиняло суспільні заворушення, після відходу німецьких військ призводить до зречення Гетьману влади. На зміну йому приходять Друга УНР на чолі з Директорією, яка, на жаль, через внутрішні та зовнішні виклики не змогла досягти успіхів в законотворчій діяльності. Цей етап характеризується продовженням революційних підходів, охороняються лише окремі аспекти сфер приватного життя.

Ситуація докорінно змінюється у 20-х рр. ХХ ст. з початком радянської доби. Так, кримінальні кодекси Української Соціалістичної Радянської Республіки 1922 і 1927 рр. не передбачали охорони приватного життя. Як відзначає П.Л. Фріс, Кримінальний кодекс 1927 р. «увійшов в історію як кримінально-правова база сталінського тоталітаризму» [21, с. 97]. Саме за дії цього Кодексу відбувалися масові репресії, жертвами яких стали мільйони людей. Д.Ю. Соловей говорить про відсутність у радянських кодексах 1922 та 1927 рр. вичерпного переліку злочинів, що, очевидно, давало можливість за аналогією визнавати злочинами діяння, не передбачені Кодексом [22, с. 152]. Л.Л. Місінкевич характеризує діяльність влади 20–30-х рр. як «формування каральної системи диктатури пролетаріату» [23, с. 12]. Очевидно, такі акти не були націлені на охорону прав і свобод людини та недоторканності приватного життя, як цілого та частини. Теж стосується двох конституцій Української Соціалістичної Радянської Республіки 1919 та 1929 рр., які не визнавали більшості прав і свобод громадянина та приватного

характеру. Хоча п. 6 Статуту поштового, телеграфного, телефонного і радіозв'язку Союзу РСР 1929 р. встановлював відповідальність посадової особи за передачу ввіреної їй інформації [24]. Хоча відповідальність передбачалася як за розтрату. Отже, фактично на рівні законодавства визнавалися лише частково окремі аспекти приватного життя, що повною мірою відповідало ідеології примату публічного над особистим. Влучною видається Г.М. думка Борзенкова: «В епоху панування комуністичної ідеології особистість не мала права на особисті таємниці. Суспільство повинно було знати все про кожного його індивіда <...>» [25, с. 147]. У другій половині 30-х рр. складна внутрішньо- та зовнішньополітична ситуація змушує радянське керівництво дещо переглянути свої погляди. Наступна Конституція Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі – УРСР) 1937 р. у ст. 108 визначила: «Недоторканність житла громадян і тайна листування охороняються законом» [26]. Однак, попри текстове закріплення, на практиці положення мали декларативний характер.

Кримінальний кодекс УРСР 1960 р. (далі – КК УРСР 1960 р.) не змінив ситуацію корінним чином, забезпечує охорону лише окремих аспектів інформації приватного характеру: недоторканність житла (ст. 130), таємницю листування (ст. 131) [27]. Криміналізація останньої була дещо розширена в 1983 р., поширилась на відносини щодо порушення таємниці телефонних розмов і телеграфних повідомлень. Варто нагадати, що охорона прав, визначених у ст. 131 КК УРСР 1960 р., у редакції від 1983 р., у польському Кримінальному кодексі була реалізовано ще півстоліття тому. Хоча поступово Кодекс доповнювався й іншими нормами, наприклад, у 1970 р. ст. 115–1 встановлювалася таємниця усиновлення, а в 1991 р. ст. 108–4 визначила таємницю медичного огляду [28, с. 50–51]. Попри поодинокі зміни КК УРСР 1960 р., з огляду на радянську ідеологію, не був здатний повною мірою забезпечити охорону інформації приватного характеру з ознаками таємниці, визнавав лише окремі аспекти приватного життя громадянина.

Однак варто визнати, що після ратифікації в 1977 р. Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. була ухвалена спочатку нова Конституція СРСР 1977 р., а потім четверта Конституція УРСР 1978 р. Під впливом ст. 17 Пакту остання Конституція радянської України, серед іншого, у ст. ст. 53–54 закріпила положення про недоторканність особистого

життя, житла та таємницю листування, телефонних розмов і телеграфних повідомлень [29; 30]. Склалася ситуація, коли закріплювалися прогресивні норми без відповідного інструментарію їх реалізації, що ускладнювало їх реалізацію на практиці та розвиток. Ця позиція цілком підтверджується, адже була продовжена практика ще попередніх конституцій, через закріплення основних прав саме за громадянином, а не за людиною. Хоча згодом це питання дещо вирішувалося у ст. 3 Закону СРСР від 1981 р. «Про правове становище іноземних громадян у СРСР», що наділяла іноземних громадян тими самими правами, свободами і обов'язками, що і громадян СРСР [31]. Незважаючи на це, досягненням Конституції 1978 р. є текстове закріплення недоторканності окремих аспектів приватного життя, як наслідок, розширення кола інформації приватного характеру з ознаками таємниці, що підлягає охороні.

Здобуття Україною незалежності означало вихід на новий етап розвитку законодавчої думки, ухвалення нової Конституції в 1996 р., яка гарантувала рівність прав і свободи вже не тільки громадянам, але й, уперше, – людині. Цей крок активізував питання законодавчого наповнення на рівні окремих галузей, де одним із перших на черзі стояв морально застарілий КК УРСР 1960 р., якому на той час ішов четвертий десяток років. Це було зроблено ухваленням у 2001 р. нового Кодексу, що у своєму арсеналі передбачав цілий комплекс норм, спрямованих на забезпечення приватного життя й інформації приватного характеру з ознаками таємниці, як цілого та частини.

Висновки. У підсумку можна зробити висновок, що найбільших успіхів наукова думка щодо розуміння інформації приватного характеру з ознаками таємниці досягла в західних країнах, особливо у США. На теренах Європи активізація у сфері прав людині відбулася після Другої світової війни, супроводжувалася створенням профільних інституцій та міжнародних актів із перетіканням закладених гарантій до національних законодавств усіх демократичних країн світу.

Формування уявлень вітчизняної правової думки щодо інформації приватного характеру з ознаками таємниці в XIX–XX ст. можна поділити на такі етапи:

Перший етап – до 1917 р. – знаменується поступовим урегулюванням на рівні закону окремих аспектів приватного життя, як-от недоторканність житла та листова таємниця, поступовим розширенням сфер охорони з боку кримінального законодавства.

Другий етап – від 1917 до 1920 рр. – характеризується відновленням державності й ухваленням перших конституційних актів, що закріпили основні права, але майже не були реалізовані. Основним джерелом кримінального законодавства залишалися акти Російської та Австро-Угорської імперій.

Третій етап – від 1920 до 1960 рр. – у радянській Україні відзначається майже цілковитим нехтуванням та невизнанням частини основних прав і свобод, зокрема й права на приватне життя. Інша ситуація склалася на Галичині та Буковині, де набув чинності польський Кримінальний кодекс 1932 р., що визнав наявність таємниці кореспонденції, комунікації та недоторканності житла.

Четвертий етап – від 1960 до 1991 рр. – характеризується ухваленням нового КК УРСР 1960 р., що частково забезпечив охорону окремих видів інформації приватного характеру з ознаками таємниці, після ратифікації профільних міжнародних актів поступово розширював сферу охорони.

П'ятий етап – від 1991 р. дотепер – визначається проголошення незалежності України. У цей час на рівні Конституції закріплюються основоположні права і свободи людини, право на приватне життя й інші права, що впливають із нього, з подальшим ухваленням нового КК України.

Визначені етапи яскраво демонструють розвиток уявлень щодо інформації приватного характеру з ознаками таємниці, що проходив на території українських земель. Це дає змогу в історичній ретроспективі поглянути на досліджуване питання, зважаючи на закордонний досвід, виявити наявні в ті часи тренди щодо розуміння недоторканності приватного життя й інформації приватного характеру з ознаками таємниці, як ціле та частину. Дослідження водночас підходів, сформованих закордонними ученими, у купі із прецедентною практикою судів дозволяє зіставити рівень розвитку західної наукової думки з вітчизняною.

Список літератури:

1. Holvast & Partner, Privacy Consultants, NL – Landsmeer The Netherlands. *History of Privacy*. Privacy and Identity 2008 : The Future of Identity in the Information Society. P. 13–42.
2. Право на приватність: *conditio sine qua non*. Харківська правозахисна група. Харків : Фоліо, 2003. 216 с.
3. Поправки до Конституції США. URL: https://www.wikiwand.com/uk/Поправки_до_Конституції_США.

4. Warren Samuel D., Louis D. Brandeis. The Right to Privacy. *Harvard Law Review*. 1890. Vol. 4. № 5. P. 193–220. *JSTOR*. URL: www.jstor.org/stable/1321160. Accessed 2 Mar. 2020.
5. Griswold v. Connecticut, 381 U. S. 479 (1965). URL: <http://cdn.loc.gov/service/ll/usrep/usrep381/usrep381479/usrep381479.pdf>.
6. Katz v. United States, 389 U. S. 347 (1967). URL: <http://cdn.loc.gov/service/ll/usrep/usrep389/usrep389347/usrep389347.pdf>.
7. Roe v. Wade, 410 U.S. 113 (1973). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/410/113/>.
8. Obergefell v. Hodges, № 14–556, at 23 (U. S. June 26, 2015). URL: https://www.supremecourt.gov/opinions/14pdf/14-556_3204.pdf.
9. Prosser W. Privacy. *California Law Review*. 1960. Vol. 48. №. 3. P. 383–423.
10. Westin A. Privacy and Freedom. New York : Atheneum, 1967. P. 350.
11. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
12. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97 ВР від 17 липня 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
13. Американська конвенція з прав людини 1969 р. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39605365#pos=3;-155.
14. Уложення про покарання кримінальні і виправні 1845 р. URL: http://pravo.by/upload/pdf/krim-pravo/ulogenie_o_nakazaniyah_ugolovnih_i_ispravitelnih_1845_goda.pdf.
15. Галыгина И.П. Уголовно-правовая характеристика нарушения неприкосновенности частной жизни : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Томск, 2006. 25 с.
16. Таганцев Н.С. Уголовное уложение 22 марта 1903 г. : С мотивами, извлеченными из изъяснительной записки редакционной комиссии представления Мин. юстиции в Государственном Совете и журналов – особого совещания, особого присутствия департаментов и общего собрания Государственного Совета. Санкт-Петербург : Издание Н.С. Таганцев, 1904. 1124 с.
17. Polski Kodeks karny z 11. VII. 1932 r. URL: http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/89357/PAd_11544.pdf (data zgłoszenia: 20.10.2020).
18. III Універсал Української Центральної Ради від 7 листопада 1918 р. URL: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/universal-3.html>.
19. Конституція Української Народної Республіки (Статут про державний устрій, права і вільності УНР). 29.04.1918. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002300-18>.
20. Закони про тимчасовий державний устрій України від 29 квітня 1918 р. *Державний Вістник*. Київ. 1918, 16 травня. № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004300-18>.
21. Фріс П.Л. Нарис історій кримінально-правової політики України : монографія / за заг. ред. М.В. Костицького. Київ : Атіка, 2005. 124 с.
22. Соловей Д.Ю. Еволюція законодавства про кримінальну відповідальність УСРР (УРСР) (1919–1959 рр.) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2017. 237 с.
23. Місінкевич Л.Л. Законодавчі засади репресивної політики радянської влади в Україні у 20–30-ті рр. ХХ ст. *Університетські наукові записки*. 2013. № 1. С. 5–14.
24. О введении в действие Устава почтовой, телеграфной, телефонной и радиосвязи Союза ССР : постановление Совета Народных комиссаров СССР от 15 февраля 1929 г. (утратило силу в связи с постановлением Совета Министров СССР от 10 августа 1953 г. № 2122). URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_3556.htm.
25. Курс уголовного права : в 5-и т. Особенная часть / под ред. Г.Н. Борзенкова, В.С. Комисарова. Москва : Зерцало, 2002. Т. 3. 312 с.
26. Конституція (Основний закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки від 30 січня 1937 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/001_001.
27. Кримінальний кодекс УРСР від 28 грудня 1960 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1961. № 2. Ст. 14. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KD0006.html.
28. Сосніна О.В. Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності приватного життя (ст. 182 КК України) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2017. 256 с.
29. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043/print1360158881064154.
30. Конституція (Основний закон) України від 20 квітня 1978 р. № 888–ІХ. *Відомості Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки*. 1978. № 18. Ст. 268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-09>.
31. Про правове становище іноземних громадян у СРСР : Закон СРСР. *Відомості Верховної Ради Союзу Радянських Соціалістичних Республік*. 1981. № 26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v5152400-81>.

Khlopov A.O. INFORMATION OF PRIVATE CHARACTER WITH SIGNS OF SECRECY AS AN OBJECT OF CRIMINAL LEGAL PROTECTION IN THE XIX–XX CENTURIES

The article examines the historical development of ideas about a person's private life from the position information of private character with signs of secrecy as an object of criminal law protection, designed to ensure the inviolability of various aspects of private life.

The historical path of formation of the right to private life is considered. The Starting from the first mentions of its individual aspects in isolated acts of some Western European countries to a more detailed understanding of the essence of privacy in the United States. It was here that we managed to achieve maximum results and form general approaches that are still relevant. The role of the doctrine in this is considered and the case law of the courts on positions in the most high-profile cases is analyzed.

Attention is paid to the formation of criminal legislation, which was responsible for the protection of various types' information of private character with signs of secrecy on the territory of the Ukrainian lands in the pre-revolutionary period, which were part of the Russian and Austro-Hungarian empires.

The period of restoration of Ukrainian statehood in 1917–1920 is considered separately. The legislative initiatives of the Central Rada, Hetmanate P. Skoropadskiy and the Directory are evaluated. The author analyzes the progressiveness of legislative approaches, the prospects for their implementation and the reasons for their failures.

A large block is devoted to the legislation of the Soviet era. Considered the Constitution and the Criminal Code of the 20–30's and subsequent years of the XX century. The substantiation of the position is proved that these acts mostly neglected the fundamental rights and freedoms of citizens, not recognizing the existence of a private sphere of human life. The established trend is somewhat revised only at the end of the seventies, but only in the context of the ratification of some international acts without a conceptual change in views, where public interest continues to prevail over private.

The role of the legislation of already independent Ukraine in protecting information of private character with signs of secrecy from unlawful encroachments is assessed. The perspective of improving legislation is analyzed taking into account the historically traversed path and foreign experience.

Key words: *information, information of private character with signs of secrecy, privacy, secrecy, legislation, Criminal Code.*